

UCHWAŁA
SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 14 lipca 2023 r.

w 200. rocznicę podjęcia prac nad koncepcją Kanału Augustowskiego

200 lat temu, z inicjatywy ministra skarbu Królestwa Polskiego Franciszka Ksawerego ks. Druckiego-Lubeckiego, poszukującego alternatywnej drogi wodnej łączącej Wisłę z Bałtykiem, ppłk inż. Ignacy Prądzyński podjął prace badawcze związane z wytyczaniem możliwych tras jej przebiegu i wykonaniem pomiarów niwelacyjno-geodezyjnych w obszarze zlewni Wisły i Niemna. Postanowienie o budowie Kanału Augustowskiego było konsekwencją ówczesnych działań władz pruskich wprowadzających cła zaporowe na wwóz na swoje terytorium polskiego zboża i wielu innych towarów oraz ich tranzyt.

Ostatecznie zaakceptowany przebieg kanału, łącząc ciąg naturalnych jezior i rzek sztucznymi przekopami, stanowił pionierskie przedsięwzięcie inżynieryjne wykorzystujące ówczesne światowe zdobycze techniki. Największa inwestycja w Królestwie Polskim harmonijnie scalała naturę z obiektami hydrotechnicznymi. Docelowo miała połączyć dorzecza Wisły i Niemna, poprzez Narew, Biebrzę i Czarną Hańczę, z bałtyckim portem w Windawie.

Budowle hydrotechniczne kanału wykonano przy użyciu kamienia polnego, licowanego cegłą. Wykorzystanie białego piaskowca i czerwonej cegły nawiązywało do barw narodowych. Na całej długości ponad 100 km kanału wybudowano 18 śluz, które pozwalały przemieścić statki przy różnicy poziomów powyżej 50 m. Celem wyrównania różnic poziomów wód uregulowano 35 km koryt rzek Netty i Czarnej Hańczy, postawiono także 23 jazy regulujące poziom wody, a całość połączono przekopami o łącznej długości ponad 40 km. Nad jazami i śluzami postawiono 12 mostów. Oddanym w 1839 roku do użytkowania kanałem mogły pływać statki o wyporności do 100 ton.

Na potrzeby budowy opracowano technologię i uruchomiono produkcję wapna hydraulicznego (zwanego augustowskim), które zapewniało odpowiednią twardość i wytrzymałość materiałów budowlanych. Unikatowe w skali europejskiej dzieło budownictwa wodnego z pierwszej połowy XIX wieku stanowi znakomity przykład wykorzystania polskiej myśli inżynierskiej, szczególnie inżynierii wojskowej.

Mimo iż obecnie Kanał Augustowski nie pełni istotnej roli gospodarczej, to nadal stanowi ważny szlak regionalny i turystyczny. Stanowiąc rzadko spotykane połączenie cennych walorów przyrodniczych z ocalałymi oryginalnymi obiektami hydrotechnicznymi, jest jednym z najciekawszych szlaków turystycznych w Polsce.

Objęty ochroną konserwatora zabytków już od lat 60. XX wieku, na mocy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego z dnia 25 kwietnia 2007 r. „Kanał Augustowski” drogę wodną – uznano za pomnik historii w części znajdującej się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, położony w gminach Płaska, Augustów, Bargłów Kościelny, Sztabin, w województwie podlaskim.

Senat Rzeczypospolitej Polskiej w 200. rocznicę zainicjowania prac nad projektem Kanału Augustowskiego docenia wkład jego twórców i projektantów w rozwój polskiej myśli inżynierii hydrotechnicznej.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”.

MARSZAŁEK SENATU

Tomasz GRODZKI